

N:o 196.

Ank. till Riksd. kansli den 13 maj 1909, kl. 1 e. m.

Utlåtande i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående anvisande af ytterligare medel till norrländska nyodlingsfonden.

(R. A.)

I en den 16 nästlidne april till Riksdagen aflåten proposition, n:o 204, har Kungl. Maj:t under återopande af propositionen bilagdt utdrag af statsrådsprotokollet öfver jordbruksärenden för samma dag föreslagit Riksdagen att bemyndiga riksgäldskontoret att under år 1910 i mån af behof tillhandahålla statskontoret medel att tillföras den under benämningen Norrländska nyodlingsfonden inrättade fond för befrämjande af uppodling af jord i Dalarna och Norrland till så stort belopp, som finnes erforderligt för att tillsammans med till fonden inflytande annuiteter å utlämnade lån och andra fonden tillhörliga medel, tillgodose ett lånebehof af 300,000 kronor.

Återopade statsrådsprotokollet är af följande innehåll:

»I anledning af Kungl. Maj:ts i ämnet gjorda framställning beslöt 1906 års Riksdag,

att en särskild fond å 300,000 kronor skulle inrättas för befrämjande af uppodling af jord i Norrland och Dalarna, från hvilken fond, i mån af tillgång, lån skulle tilldelas landsting eller hushållningssällskap, som förklarar sig villigt att utlämna låneunderstöd till mindre jordbrukare för uppodling af till åker lämplig mark;

att inflytande räntor å de från fonden utlämnade lån skulle ingå till fonden för att tillsammans med fondens öfriga tillgångar användas för det med fonden afsedda ändamål;

att fonden skulle af statskontoret förvaltas;

att bemyndiga riksgäldskontoret att för ändamålet under år 1907 i mån af behof tillhandahålla statskontoret ett belopp af högst 100,000 kronor; samt

att i fråga om erhållande och tillgodonjutande af lån ur fonden skulle gälla vissa i Riksdagens skrivelse intagna allmänna villkor och bestämmelser i hufvudsak öfverensstämmande med de villkor och bestämmelser, som af Kungl. Maj:t föreslagits.

Den 22 juni 1906 godkände Kungl. Maj:t Riksdagens ifrågasvarande beslut, i hvad det skilde sig från hvad Kungl. Maj:t i ämnet föreslagit, och utfärdade samtidigt kungörelse angående villkoren för lån från berörda fond, benämnd Norrländska nyodlingsfonden. Därvid stadgades, bland annat, att landtbruksstyrelsen skulle äga att efter pröfning af gjorda framställningar bevilja hushållningssällskap eller landsting lån från fonden, med åliggande för styrelsen att om beviljade lån meddela uppgift till statskontoret, att för hushållningssällskap eller landsting beviljadt lån från fonden finge atnjutas räntefrihet första året, under hvilket lånet innehades, men att därefter skulle erläggas tre procents årlig ränta å oguldet kapitalbelopp samt att från fonden beviljadt lån skulle återbetalas inom högst tio år med lika kapitalbelopp hvarje år jämte upplupen ränta.

Med bifall till Kungl. Maj:ts därom gjorda framställning bemyndigade därefter 1907 års Riksdag riksgäldskontoret att under år 1908 tillhandahålla statskontoret i mån af behof, ett belopp af högst 100,000 kronor att tillföras nämnda fond.

Då det emellertid fanns behöfligt, att fondens tillgångar ökades, beslöt 1908 års Riksdag, i anledning af Eders Kungl. Maj:ts proposition, bemyndiga riksgäldskontoret att i mån af behof tillhandahålla statskontoret under år 1908 ett belopp af högst 100,000 kronor utöfver förut bestämda högst 100,000 kronor samt under år 1909 ett belopp af högst 300,000 kronor att tillföras fonden.

Uti underdånig skrivelse den 23 februari 1909 har nu landtbruksstyrelsen gjort framställning om vidtagande af åtgärder i syfte att tillföra fonden ytterligare medel. Styrelsen har därvid anfört följande.

Från fonden hade landtbruksstyrelsen under år 1907 beviljat tillhoppa 273 lån till ett sammanlagdt belopp af 96,980 kronor, däraf till nyodlingar inom Jämtlands län 9 lån om tillhoppa 4,105 kronor, till nyodlingar inom Västerbottens län 164 lån om tillhoppa 55,950 kronor samt till nyodlingar inom Norrbottens län 100 lån om tillhoppa 36,925 kronor.

Under år 1908 hade beviljats tillhoppa 527 lån till ett sammanlagdt belopp af 190,675 kronor, däraf för Kopparbergs län 14 lån om tillhoppa 3,890 kronor, för Gäfneborgs län 30 lån om tillhoppa 9,632 kronor, för Jämtlands län 48 lån om tillhoppa 20,668 kronor, för Västerbottens län 347 lån om tillhoppa 124,865 kronor och för Norrbottens län 88 lån om tillhoppa 31,620 kronor.

Vidare hade landtbruksstyrelsen under år 1909 beviljat till nyodlingar inom Kopparbergs län 22 lån å tillhoppa 8,115 kronor, inom Jämtlands län 50 lån å tillhoppa 21,562 kronor, inom Västerbottens län 493 lån å tillhoppa 189,980 kronor samt inom Norrbottens län 213 lån med belopp, som torde komma att tillhoppa uppgå till 92,455 kronor, eller tillsammans 778 lån å tillhoppa 312,112 kronor.

Såsom häraf framginge, hade det tillfälle, som genom Norrländska nyodlingsfonden blifvit beredt för mindre jordbrukare inom Norrland och Dalarna att för uppodling af till åker lämplig mark erhålla lån af statsmedel, omfattats med vida större intresse, än som vid fondens bildande och sedermera med skäl kunnat antagas. Vid sådant förhållande och då den uppoffring, staten måste vidkännas för ifrågavarande låns utlämnande, vore begränsad till den ränteförlust, som till äfventyrs kunde uppstå därigenom, att staten måste för ifrågavarande ändamål upplåna medel till högre ränta än den, som blifvit bestämd för lån från fonden eller 3 procent, och den ränteförlust, som uppstode därigenom, att för lån från fonden medgifvits räntefrihet under första året, samt denna uppoffring vore obetydlig i jämförelse med den nytta, som med ifrågavarande lån kunde vinnas, syntes anledning förekomma till fondens ytterligare höjande.

Med afseende å de stora belopp, hvilka begärts och beviljats för utlämnande af lån under år 1909, och då anledning funnes att antaga, att under år 1910 och närmast följande år liknande lånebehof fortfarande komme att uppstå inom de norrländska länen, syntes ytterligare medel böra tillföras fonden, så att under år 1910—1914 måtte kunna utlämnas lån till belopp af högst 300,000 kronor för år räknadt.

På grund af hvad sålunda blifvit anfördt, har landtbruksstyrelsen hemställt, att Eders Kungl. Maj:t täcktes för åren 1910—1914 bereda medel till ifrågavarande fond till så stort belopp, som funnes erforderligt för att tillsammans med till fonden inflytande annuiteter å utlämnade lån och andra fonden tillhöriga medel tillgodose ett årligt lånebehof af 300,000 kronor.

Statskontoret har uti infordradt underdånigt utlåtande den 20 mars 1909 förklarat sig icke hafva något att erinra mot bifall till landtbruksstyrelsens förevarande framställning.

Härefter hafva fullmäktige i riksgäldskontoret på anmodan den 29 mars 1909 afgifvit yttrande i ärendet och därvid meddelat, att, såvidt förhållandena å lånemarknaden nu kunde bedömas, staten för den upplåning, som kunde komma att verkställas under den närmaste tiden, torde få vidkännas en effektiv ränta af omkring fyra procent.»

Slutligen har departementschefen för egen del framhållit, huru som redan den utsträckning, i hvilken ifrågavarande fond under de gångna åren anlåtats, visade, hur välbehöflig den hjälp varit, som genom densammans tillskapande beredts den norrländska jordbruksbefolkningen i dess sträfvan att lägga nya områden under kultur. För en hvar, som vore något intresserad af de norrländska förhållandena, torde det äfven vara klart huru viktigt det vore, att medel i tillräcklig utsträckning alltjämt finnes tillgängliga för utlämnande af nya lån. Såsom landtbruksstyrelsen framhållit, syntes, åtminstone ännu så länge, de uppoffringar, staten för ifrågavarande lånerörelse finge vidkännas, obetydliga i förhållande till det gagn, som af densamma vore att förvänta. Nämda uppoffringar vore för öfrigt en direkt följd af de villkor och bestämmelser, Riksdagen fastställt för samma rörelse; och då detta ägt rum så nyligen som år 1906, syntes någon ändring i förevarande hänseende i hvarje fall ännu icke böra vidtagas. Emellertid funne sig departementschefen icke böra biträda landtbruksstyrelsens hemställan, att medel måtte begäras för så lång tidrymd som fem år, utan ansåge han den framställning i ämnet till Riksdagen, som han tillstyrkte måtte göras, böra begränsas till att, liksom i regel motsvarande tidigare framställningar, afse allenast nästa budgetår.

På grund af hvad i statsrådsprotokollet blifvit anfördt till stöd för denna Kungl. Maj:ts framställning får utskottet hemställa,

att Riksdagen må bemyndiga riksgäldskontoret att under år 1910 i mån af behof tillhandahålla statskontoret medel att tillföras den under benämningen norrländska nyodlingsfonden inrättade fond för befrämjande af uppodling af jord i Dalarna och Norrland till så stort belopp, som finnes erforderligt för att tillsammans med till fonden inflytande annuiteter å utlämnade lån och andra fonden tillhöriga medel, tillgodose ett lånebehof af 300,000 kronor.

Stockholm den 13 maj 1909.

På statsutskottets vägnar:

G. BILLING.